

HAZIAK

HARREMAN OSASUNTSUAK EREITEN

Botere erlazioek kutsatzen dituzte gure eguneroko harremanak. Haur eta gazteen artean harreman desorekatuok iraultzea helburu, Haziak proiektua abiatu dute Oiartzungo ikastolan: ikasleen barruak mugitzeko, denetariko sentimenduak azaleratzeko eta elkarren arteko hartu-emanen eraginaz kontzientzia hartzeko balio izan du.



Mikel Garcia Idiakez
@mikelgi

Lidergoaren gaiak protagonismo handia hartu du Koro Uriak irakaslearen gelan; 11-12 urte dituzte bere ikasleek. “Liderrek nahi gabe egiten ditugu” bota du batek, eta hortik abiatu dute eztabaida. Lider izatearen alde onak nabarmendu dituzte gazteek: “Denek kasu egiten diote, famatua da, lagun asko ditu, ez da bakarrik sentitzen, berak egin nahi duena egiten dute besteek...”. Eta baita txarrak ere: “Bakarrik egon nahi duenean kosta egiten zaio, beti berak hartu behar du erabakia, erabakitzen duena kopiatu egiten diote gainerakoek...”. Tentsio momentu handiak izan dira, gelako liderrengana joan dira begirada guztiak, eta hasierako isiltasun orokorra gainditzea lortu dutenean, barruak askatu dituzte, hitza hartzeko ohitura gutxiago dutenak ere mintzatu dira. Egoera ugari azalera-tu dituzte, liderrentzako mezuak egon dira, eta haiekin ados egon ez arren norbere erabakia adierazteko ausardiaz eta ezetz esaten jakiteaz aritu dira. Hala xe kontatu digu Koro Uriak. “Gaiak hitz egin dugu, eta hurrengo aldia, adibidez arratsaldeko plana erabaki behar dutenean, hau guztia barneratua izango dute behintzat”.

Haziak proiektuaren baitako esperientzietako bat da aurrekoa, Oiartzungo Haurtzaro ikastolan martxan jarria.

Ikastola horretako guraso eta proiektuaren bultzatzaile dira Nora Barroso eta Nekane Martiarena. Beharretik sortutako proiektua dela diote, gizartearen ez diogulako nahikoa denbora eskaintzen harremanei eta elkarbizitzari. “Botere harremana ikuspegi poliedriko batetik ulertzen dugu, forma ezberdinak hartzen dituelako: izan daiteke bullyinga, izan daiteke naturarekiko dugu erlazioa, gizonak emakumeengana indarrez zuzentzea...”. Harreman desorekatuoz jabetzea da horiek iraultzeko lehen urratsa. “Haziak proiektuan ez dugu inor epaitzen, ez dugu esaten bakoitzak zer eta nola egin behar duen, ateak irekitzen ditugu, bakoitzak erabaki dezan: gelditu, pausatu, barrura begiratu, eta gero begiak ireki, barrutik begiratu ingurua, inguruarekin eta inguruko pertsona eta entitateekin ditugun harremanak, baita norbere buruarekin ere (sarri zama handiak jartzen dizkiogulako geure buruari), barrua eta kanpoa elkar elikatuz. Haserre gaudenean adibidez dena apurtzen edo besteei min ematen hasi ordez, segundo batez barrura begiratu eta benetan haserre zergatik gauden begiratzea ona da. Hortik aurrera, norberak ikusiko du zer behar duen, nola gestionatuko dituen bere sentimenduak”, azaldu du Barrosok.

Norbanakotik taldera, ipuina eta komikia lagun

Lehen Hezkuntzako 2. mailan (7-8 urteko haurrekin) eta Lehen Hezkuntzako 5 eta 6. mailan (10-12 urtekoekin) jorratu dute Haziak, urte bereziak direlako: LH2n, bost urte eman dituzte haurrek elkarrekin, eta rolak markatuta izan ohi dituzte ordurako. LH5-6n, aurreko urteko gelak nahastu eta berriak sortzen dituzte, egoerak eta harremanak aldatuz. LH2n “Enpatia” izan da landutako gaia, eta LH5-6n, “Norbanakotik talde funtzionamendura edo bizitzen ikastea”.

Txikienek, enpatia gaiari heltzeko, egoera jakin bat sufritzen ari den *Igel marroitxo* ipuina erabili dute, eta 10-12 urtekoek, rol markatuak dituzten eta gertaera bati aurre egin beharko dioten lagunei buruzko *BarruKLIK* komikia. Material hori sortzeko, irakasleek ikuspegia funtsezkoa izan da, behar erreale-tatik abiatzeko, egunerokoan ikastolan bizi eta ikusten duten horretatik. Sor-kuntza prozesuan, beste hainbat bide-lagunen iritzia ere garrantzitsua izan da –adibide bat jartzearen, Antiju Morrik herriko talde feministak materiala gainbegiratu du, genero ikuspegitik– eta jakina, haurren beraien parte-hartzean oinarritu dute materiala: egin ahala, gaztetzoei galdetzen eta aholkuak eska-



Barne mundua azaleratzeko, hitzaz gain lau askebide izan dituzte aukeran ikasleek: ipuina (Pello Añorga gidari), marrazkia eta irudia (Idurre Ugalde buru), argazkian ageri den gorputz espresio tailerra (Odei Astibia zuzendua) eta rap-a (Odei Barrosoren eskutik).

tzen joan dira, haien ikuspuntua txertatuz. Haziak egitasmoaren webgunerako ere, helduei bururatu ez zitzairen ekarpen ugari egin dituzte haurrek: txat-a, iritzia emateko leku baten beharra, hasieratik atal guztiak batera ikusi ahal izatea... Eta batik batitsuak diren haurrengan pentsatuz, ipuin eta komikiaren audioak egin dituzte, materiala ahalik eta zentzumen gehienetatik iritsi dadin.

Saio bakoitzaren aurretik, hutsetik hasteko, arnasketa, erritmo, musika eta koloreekin jokatzeko duten *Barrurako bidean* bideo eta audio laburrak ikusi/entzun dituzte, erlaxatuta ekiteko. Bakar-

ka, taldeka eta orokorra (ikasgela osoa elkarrekin) izan da lanketa. Lehenik, ipuinaren edo komikiaren hasiera irakurri eta nahieran adierazi dute iradokitakoa (marrazki bidez, idatziz, gogoeta pertsonala eginez...). “Bakarkako une hori oso garrantzitsua da, sarri zuzenean taldeka heltzen diegulako gaiei, eta batzuei gehiago kostatzen zaie irekitzea, betikoek hartzen dute gain. Gero taldera eramateko gaitasuna izango dute edo ez, baina gutxienez aurretik nork bere tarte izan dezala”, azpimarratu du Martiarenak. Ipuinaren hasieraz gain, bukaera ere irakurri dute ondoren, eta ausaz osa-

tutako taldeetan, elkarrekin joan dira bidea adosten: “Triste nago eta zoriontsu izan nahi dut, horretarako bidea egingo dut, bakarka pentsatuz eta taldean eztabaidatuz, nahiz eta beharbada ideala ez lortu”. Materiala irekia da eta bidean ezustekoak daude, istorioek interpretazio bat baino gehiago izan ditzakete eta bide ezberdinak egiteko aukera dago, baita ipuin edo komikia nahieran eta nahi beste osatzeko ere –orri edo bineta berriak txertatuz–. Talde dinamiketarako lagungarri, materialarekin batera galdera zerrenda prestatu dute ekimenaren sortzaileek.

» **KORO URIA, IRAKASLEA:**

“Tentsio uneak izan dira, eta hasierako isiltasun orokorra gaintzea lortu dutenean, barruak askatu dituzte, hitza hartzeko ohitura gutxiago dutenak ere mintzatu dira. Egoera ugari azaleratu dituzte”

» **N. MARTIARENA, GURASOA:**

“Aurretik bakarka nork bere tarte izatea garrantzitsua da, sarri zuzenean taldeka heltzen diegulako gaiei, eta batzuei gehiago kostatzen zaie irekitzea, betikoek hartzen dute gain”

» **NORA BARROSO, GURASOA:**

“Beste herri eta eskoletan errealitatea bestelakoa izango da, baina hona guk landutako gai eta materialak. Elkar elikatu gaitzen, ikuspuntu anitzak jaso eta sare aberatsa sor dezagun”



DANI BLANCO

Proiektuko lanketa guztiak barrutik hasi eta kanpora joaten dira, berriro ere barrurako bidea egiteko. “Barrukoa eta ingurukoa errespetatzean dago gakoa eta oreka hori mantentzen saiatzen gara. Muinean, barne ahalduntze prozesua dago”, diote ekimenaren sortzaileek. Eskuineko argazkian, “Futbolariak eta printzesak” antzezlan.

Askebideak, etxeko lanketa eta herri osorako ekimena

Hitzaz gain, bestelako adierazpideak ere bideratu dituzte, “haur bakoitzak bere barne mundua azalertzeko”. Ikasleek lau askebide izan dituzte aukeran: ipuina (Pello Añorga idazle eta ipuin-kontalaria gidari), marrazkia eta irudia (Idurre Ugalde hezkuntza sortzailean aditua buru), gorputz espresioa (Odei Astibia perkusionistak zuzendua) eta rap-a (Odei Barroso raperoaren eskutik). “Rapa hautatu dutenek, esaterako, ‘nik sufritzen dut’ diote konposatu duten kantuan, sentitzen dutena argi adierazi dute musikaren bitartez”, kontatu digute.

Etxean ere landu dute proiektua. 7-8 urteko haurren kasuan, galtzerdi batekin ipuineko igela egin eta etxera eraman dute. Sufritzen ari den igelarekin identifikatzen denak haren bidez erra-

zago adierazi dezake gertatzen zaiona; identifikatzen ez denak berriz, enpatia garatu dezake haren azalean jarrita. 10-12 urteko ikasleek berriz, komikia etxera eraman eta gurasoekin irakurri eta eztabaidatu dute. Galdera batzuk eraman dituzte –haurrek beraiek gelan adostuak batetik, proiektuaren sortzaileek proposatuak bestetik– eta gurasoek seme-alabekin erantzun behar izan dituzte, nortasunari buruzko itaunak, rolen ingurukoak, txikiak zirenean bizitako egoerez... “Hemen ere, askatzea izan da helburua”, dio Nora Barrosok.

Azkenik, kalera atera da egitasmoa, sozializatu eta beste ikastetxe eta adin tarteko haurrei eskaini zaie, herri guztiari oro har. Hezkuntza ez formala, zehazki Oiartzungo ludoteka, bitartekari inportantea izan da zeregin horretan. Besteak beste, ipuina eta komikia herrian barna banatuko dira (anbula-

torioan, liburutegian, tabernetan...), askebideetan landutakoa erakutsiko da eta *Futbolariak eta printzesak* antzezlan egin da. Gai hauek jorratzeko, jolasa erreminta bat gehiago izan da bai ikastetxean bai ludotekan. Ispilu jolasean, bikoteka batek erabakitakoa besteak errepikatzen du; *Espazio hutsak bete* deiturikoan, norberak gorputzarekin bateko eta besteko formak hartu eta utzitako espazio hutsak bete behar ditu ondokoak, txandaka; trenaren jolasean gidariak egiten duena egin behar dute atzekoek; erlaxatzeko edo kontaktua sustatzeko jolasak ere izan dituzte...

10-12 bat saio/ordu eskaini dizkiote Haziak proiektuari ikastetxean. Orain, ekainera bitarte beste hainbeste behar dute prestaturiko bigarren gaia jorratzeko: harremanen kudeaketa LH2n, eta neska-mutilen arteko harremanak eta harreman ereduak LH5-6n. Dejabu Panpin Laborategiak gidatuko du bigarren txanpa eta dagoeneko hiru fikzio sortu ditu arlo horietan sakontzeko.

Haserrea, bakardadea, kuadrilla...

“Haziak aitzakia eta bitartekoa izan da pausatu, gai hauei atea gehiago ireki eta denbora eskaintzeko –dio Koro Uria irakasleak–. Batetik, ohiko jardunetik apartekoa izateak misterioa eta jakin-mina sorrarazi du; bestetik, kanpoko egitasmoa izanik, ikasleek ez dute ohiko moduan hartu, ‘badator Koro berriz ere kontu hauekin’, gaiari komikiak,



“Igel marroixoa” eta “BarruKLIK”.



MGI

Haziak proiektuko jendeak, etxeok... ere heldu diotelako. Bestela, ikasleek ghettoak egiten dituzte: irakaslearekin kode hauek ditugu, eta hortik kanpo, bestelakoak. Ghettoa hautsi, ireki, eta eskola, etxea, plaza... dena bat dela konaturatzeko balio izan du ekimenak”.

11-12 urteko ikasleak dituen gela honen ekosistema aztertzeko ere onuragarria izan zaie Haziak. Komiketako pertsonaiak ekarri dituzte taldera: lotsatia, oharkabe pasatzen den ikusezina, elbarria, liderra, denagatik protestatzen duena... Eta lehen aipatu moduan lidergoaz aritzeaz gain, haserrearekin ere protagonismo handia hartu du saioetan: nola haserretzen garen, nola kanporatzen dugun haserrea, hitzak jartzen al dizkiogun, zergatik halakoetan ezberdin jokatzeko dugun gurasoekin edo lagunekin... Gogoeta-

tzeko beste galdera ugari dituzte oraindik zerrendatuta, gatazkez, ezberdin izateaz, bakardadeaz, kuadrillaz, laguntasunaz... Gurasoentzat ere iraultza txiki bat izan dela gaineratu du Uriak: “Guraso asko inplikatu egin dira, beste batzuentzat akulu edo presio txikia izan da proiektua, parte hartzeko. Eta eskolak eta etxeak gunea partekatzea oso inportantea da, ez daitezela bi mundu aparte izan”.

Sentimenduei hitza jarri dietela eta oinarrizko printzipioez mintzatzeko aukera izan dutela nabarmendu digu irakasleak: denok garelako inportanteak, irtenbide bat baino gehiago daudela, norberak bere iritzia izateko aukera daukala... “Printzipio horien arabera, bakoitzak kokatuko du bere burua. Ez pentsa, esan ohi diet, zuek sentitzen duzuen hori guztia helduok soluzionatuta

Ezker-eskuin: Nora Barroso, Nekane Martiarena eta Koro Uria, Hautzaro ikastolan. Haziak aitzakia izan da pausatu, harremanen gaiari ateak gehiago ireki eta denbora eskaintzeko. “Kanpoko egitasmoa izanik, ikasleek ez dute ohiko moduan hartu, ‘badator Koro berriz ere kontu hauekin’”, dio irakasleak.

dugunik. Bizitzan egiten den bidea da, eta guk esperientzia gehiago dugu, baina oraindik ere ikasten jarraitzen dugu”.

Proiektuaren sustatzaileak prest daude berau beste ikastetxe eta herrietara zabaltzeko. Errealitatea bestelakoa izango da, “baina hemen dituzue esku-ragarri guk landutako gaiak eta horretarako materiala, eta beste gai edo materialik erabiliz gero, pasa guri. Elkar elikatu gaitezten, ikuspuntu anitzak jaso dituzagun, sare aberatsa sor dezagun”, proposatu du Barrosok.

Erreportajearen zehar aipaturikoez eta konplize izan dituzten irakasle eta gurasoez gain, bidelagun ugari izan ditu egitasmoak. Hala nola, koordinazio orokorraz, zeregin teknologikoez eta sustapenaz arduratu den Iametzta Interaktiboa, Oiartzun Irratia, Lorea Agirre, Eider Eibar, Lur Korta, Jon Martin, Idoia Beratarbide... Proiektu bizia eta irekia da, eta sortzen doazen premien arabera joango dira gehitzen lagun eta eragile berriak, joango da egokitzen ekimena. Uria irakasleak argi du, oinarritzakoa da gaia behin eta berriz mahaigaineratzea: “Askotan landuagatik, beti agertzen dira zirrikitu txikiak, kontrolatzen ez ditugunak. Hurbil eta sentsibilizatuta egon arren, egoera itsusiak ematen dira, oso adi egon behar dugu, eta teknologiak eta sare sozialak ere autopista ezezaguna dira gutako askorentzat. Horregatik dira hain garrantzitsuak Haziak bezalako egitasmoak”. ■

gure artean euskaraz

Euskara airean dago: egunerokoaren txoko guztietara zabaldu da, eta nahi duguna adierazteko eta lortzeko erabil dezakegu. Egin dezagun hegaz euskararekin eta euskaraz lagunekin, kideekin, neska-mutil berezi horrekin... noranahi heltzeko. Geure modura.


foru aldundia
diputación foral

www.bizkaia.eus

